

Tetovanie ako umelecká forma, jeho história, vývoj a význam

Adela Galbavá

Bakalárska práca
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ústav reklamní fotografie a grafiky

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adela GALBAVÁ**
Osobní číslo: **K08270**
Studijní program: **B 8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design – Grafický design**

Téma práce: **Grafický design a tetování**

Zásady pro vypracování:

Rozsah teoretické práce minimálně 25 stran + přílohy, odevzdat v elektronické podobě (dle předepsané celouniverzitní šablony viz Směrnice rektora č. 15/2010) ve formátu PDF na 1 ks CD (DVD) nosiče, dále odevzdat 2 kusy výtisků elektronické podoby práce a 1 výtisk graficky zpracované bakalářské práce, která má volnější grafickou podobu.

1. Teoretická část:

Tetování jako umělecká forma, jeho historie, vývoj a význam.

2. Praktická část:

Grafický projekt s výraznou dominancí kresby se zaměřením na tvorbu tetovacích motivů.

Dále na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte v minimálním počtu 10 kusů obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/umělecké dílo

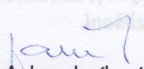
Seznam odborné literatury:

doporučené zdroje:

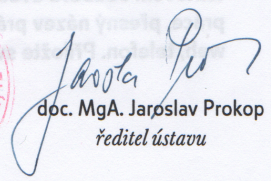
veškeré knihovnické a jiné fondy s literaturou na území ČR, SK, EU, webové stránky vztahující se k tématu, odborné časopisy a další literatura po konzultaci s vedoucím práce.

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Radek Petříček**
Ústav reklamní fotografie a grafiky
Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2012**
Termín odevzdání bakalářské práce: **18. května 2012**

Ve Zlíně dne 1. března 2012

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

doc. MgA. Jaroslav Prokop
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Adela Galbavá

Ve Zlíně15. 3. 2012.....

.....
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce požít na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V teoretickej časti svojej bakalárskej práce sa zaoberám prvými zmienkami o tetovaní, stručným vývojom histórie, u viacerých etnických skupín. Funkciami tetovania, hlavnými štýlmi a osobami, ktoré sú pre ne významné.

Kľúčové slová: tetovanie, etnické skupiny, vývoj , štýl, Oceánia, Japonsko, Havaj

ABSTRACT

Theoretical part of the bachelor thesis deals with the first signs of tattoo culture and brief historical development amongst different ethnic groups, tattoo functions, main styles and people who have been important for tattoo as far as above mentioned is concerned.

Keywords: tattoo, ethnic groups, development, style, Oceania, Japan, Hawaii

Týmto by som sa chcela poďakovať môjmu vedúcemu pánovi MgA. Radku Petříčkovi za vždy ochotný prístup, všetky cenné rady a pripomienky, ktoré mi boli poskytnuté. Za odborný prístup a hlavne za kritiku, ktorá ma posúvala v pred.

Ďakujem, by som chcela povedať aj Mgr. Pavlovi Fridrichovi, za preklady anglických textov a podporu.

„Člověk... je v první řadě ten, kdo tvoří. A pouze lidé, kteří spolupracují jsou bratři. A jenom ti jsou živí, kdo v klidu neusedli k nastřádané sklizni.“

Antoine de Saint- Exupéry

„Neboť se žívím, abych žil, žiji, abych dobýval a dobývám abych se vrátil a rozjímal a cítil se ve svém poklidném mlčení člověkem širšího srdce.“

Antoine de Saint- Exupéry

Týmto prehlasujem, že na bakalárskej práci som pracovala samostatne.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČASŤ	9
1 TETOVANIE	10
1.1 DEFINÍCIA TETOVANIA A ETYMOLOGIA SLOVA	10
1.2 TETOVACIE NÁČINIE V MINULOSTI A DNES	10
1.3 STUČNÝ VÝVOJ HISTÓRIE TETOVANIA	11
1.3.1 Prvé zmienky o tetovaní.....	12
1.4 FUNKCIA TETOVANIA	17
2 ZÁKLADNÉ ŠTÝLY TETOVANIA	21
2.1 OLD SCHOOL.....	21
2.1.1 „Sailor Jerry“	22
2.1.2 New school.....	24
2.2 TRIBAL	24
2.3 JAPONSKÝ ŠTÝL.....	25
2.3.1 Indiánske motívy ako inšpirácia neotribalu	27
3 TATTOO CONVENTION	31
3.1.1 Priebeh konvencie	31
3.2 KDE SA KONVENCIE PORIADAJÚ	32
II PRAKTICKÁ ČASŤ	33
4 OBHAJOBA PRAKTICKEJ ČASTI	34
4.1 GRAFICKÝ PROJEKT S VÝRAZNOU DOMINANCIOU KRESBY	34
4.2 SPOJITOSTI	34
4.3 OBJASNENIE TÉMATIKY HAVAJA.....	34
4.4 Z POD KOŽE NA KOŽU	35
4.5 MANDALA	36
4.5.1 Ako funguje.....	36
4.5.2 Symbolika základných tvarov	36
4.5.3 Prečo som použila mandalu	37
4.6 NÁVRHOVÁ ČASŤ	37
ZÁVER	40
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	41

ÚVOD

V tejto bakalárskej práci sa budem zameriavať na tému, ktorá ma v poslednom roku výrazne zaujala, fascinovala a ovplyvnila, stala sa mojím novým obzorom a cieľom spoznania.

Na začiatok by som chcela podotknúť, že história tetovania je veľmi zložitá a obširná, každý svetadiel, štát a kultúra má vlastnú tradíciu, kde sa význam tetovania trochu odlišoval, používalo sa k inému účelu a robilo sa inou technikou. Pokúsim sa teda zhrnúť najdôležitejšie poznatky, ktoré sprevádzali tetovanie od praveku po dnešnú dobu uviesť to, čo nás vedie ku tvorbe umenia od samého počiatku. Spôsob komunikácie s okolitým svetom pomocou tvarov a symbolov ktoré prirodzene vychádzajú z ľudského podvedomia..

Jeho funkciami a významom z historického hľadiska. Budem sa zaoberať vývojom hlavných štýlov tetovania a osobami významnými pre toto remeslo vo vzťahu vyvíjania jeho hodnoty na úroveň umeleckého diela. Na problematiku budem prihliadať z viacerých hľadísk a posnažím sa vytvoriť prácu ktorej budete rozumieť. Pomocou vlastných slov sa budem snažiť vysvetliť ako ľudstvo chápalo tetovanie v minulosti, to čo bolo na ich významoch správne vyzdvihnúť a definovať to čím by to malo vždy ostať.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 TETOVANIE

Odborne povedané mikropigmentová implantácia. V praxi definované ako permanentná kresba na telo, ktorá vzniká vpichovaním atramentu pod kožu pomocou ihliel.

Alebo teoreticky, tetovanie je to, čo robí z vašej kože permanentný ukazovateľ toho, kto ste, kde ste boli a čo ste zažili.

1.1 Definícia tetovania a etymológia slova

Pojem „tatau“ priniesol z Francúzskej Polynézie významný anglický objaviteľ a výskumník kapitán James Cook, keď v roku 1777 zakotvil na Tahiti, kde domorodí ľudia nazývali toto umelecké remeslo „tatau alebo tatu“ čo v preklade znamená „označiť“. Ďalšie znenia tohto slova podobné tahitskému tatau pochádzajúce z tradičných oceánskych kultúr znejú podobne: Polynézia „tata“ klepať, Samoa „tatau“ kresliť, Malajzia „tatu“ rana. Neskôr sa z neho vyvinulo anglické slovo „tato.“ Ktoré sa neskôr rozšírilo do celého sveta. Ojedinelé pomenovanie ktoré netvorí základ slova „tat“ dostalo v Japonsku, tu ho nazývajú „irezumi“, doslovný preklad znie „vložiť farbu.“ Na území Česka a Slovenska je veľmi obľúbeným výrazom pre tetovanie slovo „kérka“ pôvod slova pochádza z rómskej kultúry, kde znamená „rýpanec“ použijem vtipný príklad vysvetlenia z knihy Tetování & Tetování od Vladimíra Valentu:

„Pokud vám cikán (cikán nebo Rom) řekne „nekéruj do mě“, má z cela jistě na mysli, aby ste do nej nerýpali. V takovém případě laskavě upustěte od jakéhokoli provokování, jinak si zaděláte na malér.“

1.2 Tetovacie náčinie v minulosti a dnes

V tradičných oceánskych kultúrach, sa v minulosti na prenos pigmentu do kože používalo mnoho nástrojov, dokázali využiť predmety ktoré ich obklopovali, ako napríklad dlátka, pílkys, ostne, ostré mušle, obrúsené kosti, alebo ihlu za pomoci ktorej niť namočenú do sadzí prešivali kožu. Sadze sa vyrábali z prírodných materiálov, hliny, ílu, popola, a moču.

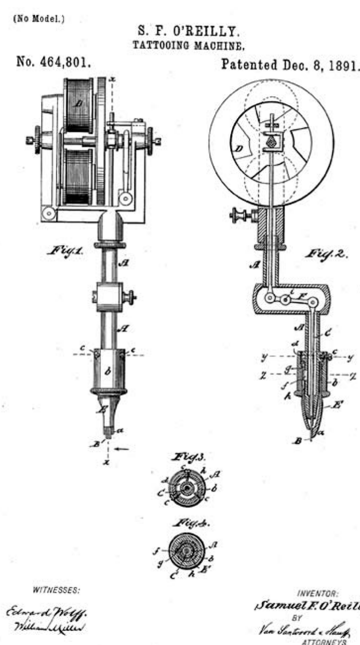
S pokrokom prichádzajú prvé primitívne strojčeky, stretávame sa s ihlou alebo niekoľkými ihlami zlepenými alebo zviazanými k sebe, pripevnené na teslicu dlhú 25-30cm, vyrobenú z bambusu alebo iného dreva. Jej druhou dôležitou časťou bola príklepová palička. Ihly sa priložili ku koži a poklepávaním paličky na teslicu sa pigment vpichoval

do kože. Technika tetovania sa v priebehu dejín menila, motívy sa do kože vyrezávali a do rany sa vtieralo drevené uhlie alebo farebná hlina.

Prevrat nastal v dobe priemyselnej revolúcie, ktorá menila nie len naše životy, ale aj prastaré tetovacie techniky. Kedy New Yorkský tatár Samuel O'Reilly vymyslel elektrický strojček, ktorý tetovanie značne urýchlil a čiastočne oprostil od bolesti. História moderného tetovacieho strojčka sa teda datuje od roku 1892.

Princíp na akom strojček pracuje je pomerne jednoduchý, jeho hlavnou časťou je tubus, do ktorého sa vkladajú ihly, elektromagnet, ktorý kmitá vo vnútri strojčka rozpohybuje ihlu smerom nahor a dole. Týmto pohybom vnášajú ihly pigment do kože. Dnes na strojčeku dokážete ovládať hĺbku vpichov, rýchlosť aj tlak ihly.

Tento vynález v porovnaní so starými praktikami priniesol tatárom a ich zákazníkom oveľa pohodlnejší, rýchlejší a presnejší spôsob ako zobiať kožu. Aj dnes sa však nájdu nadšenci pre tieto techniky, sú však časovo náročnejšie a bolestivejšie, navyše v dnešnej dobe sa nájde málo ľudí, ktorí sú ochotní podstúpiť bolestivým tradičným technikám tetovania ako ho poznali naši predkovia.

Obr.1: Tetovacie nástroje

1.3 Stručný vývoj histórie tetovania

Tetovanie je významnou časťou vývoja všetkých svetových kultúr s výnimkou obyvateľov čiernej Afriky. Kde vzhľadom ku veľmi tmavej farbe pleti, tetovanie čiernym

pigmentom nemá zmysel, ich kultúra praktizovala inú úpravu pokožky, a tou je zjazvovanie. Tetovanie je jednou z najbežnejších mutilačných úprav človeka od prehistorických dôb, ktoré malo v každej etnickej subkultúre inú funkciu.

Dnes je jedným z mnohých spôsobov modifikácie tela radiace sa do Body artu. Popisovaná je pomocou niekoľkých prívlastkov začínajúcich sa predponou naj-, najstaršia, najbežnejšia, či najrozšírenejšia technika zdobenia ľudského tela. V posledných desaťročiach prechádza akýmsi znovuzrozením v mnohých častiach sveta, hlavne v Severnej Amerike, Japonsku a Európe. Dôvodom, prečo sa ľudia znovu zaoberajú touto úpravou tela pomerne neskoro, je skutočnosť, že v dnešnej dobe ľudia pociťujú oveľa viac slobody prejavu, či už v náboženskom vyznaní, sexuálnej orientácii, životnom štýle, alebo politike.

1.3.1 Prvé zmienky o tetovaní

Za prvú fyzickú evidenciu sa považuje tetovanie „ľadového muža“ Ötziho z obdobia 3300 r. pred Kristom. Jeho mumifikované telo bolo objavené v Ötztalerských Alpách (Rakúsko Talianske hranice). Na tele bolo nájdených niekoľko tetovaní v tvare čiar a krížikov na zápästí, v blízkosti chrbtice, kolenných kĺbov, lýtka a achylových šliach. Vedeckým pozorovaním a bližším rozborom tela bolo dokázané, že technika bola veľmi podobná metódam dnešným. Dokonca sa prišlo na to, že funkcia jeho tetovaní mala terapeutickú funkciu, ktorú používajú niektoré prírodné kultúry ešte dnes. Značky mali s najväčšou pravdepodobnosťou zmierňovať bolesti starých rán a osteoartritídu. Jej prítomnosť bola zistená röntgenom a tetovania sa umiestňovali v blízkosti nad jej výskytom. Zaujímavé je ako presne dokázali už v tej dobe určiť polohu postihnutých miest aj bez pomoci moderných techník.

Obr.2: Ötziho tetované zápästie, prvý dôkaz starý vyše 5000 rokov

V Egypte, sa tetovanie zachovalo vďaka obradnému balzamovaniu tiel, dôkazom toho sú dochované maľby na soškách a kňazkách, ktoré sú vysvetľované ako tetovania. Odhaduje sa, že tetovanie bolo výsadou kráľov a pravdepodobne sa do Egypta dostalo zo susednej Nubie, kde boli nájdené ženské múmie s vyobrazeniami na tele. Egyptské kráľovné si nechávali tetovať rôzne božstvá ako prejav úcty. Ich tetovanie bolo prevádzané tiež z dôvodu zvýšenia atraktívnosti a príťažlivosti.

Ďalšie sa týkajú oblasti Tarimskej panvy (Čína), tu bolo nájdených niekoľko potetovaných múmií pochádzajúcich z druhého tisícročia pred Kristom. Nasledujúce bolo tetovanie múmie Skythského náčelníka, objaveného v Pazyryku (Rusko) vo večne zmrznutej pôde v Altaj datovanej 300 r. pred Kristom, rozsiahle tetovanie na jeho pravej ruke veľmi jasne zobrazuje štylizovanú kresbu rýb, príšer a morských živočíchov. Pozdĺž jeho chrbtice a okolo členku mal vytetované línie bodiek. Tetovanie na jeho pravej ruke je považované za prvé obrázkové tetovanie.

Zo starovekých národov sa tetovali taktiež Asýrčania, Dákovia, Ilyrovia, Kelti, Thrákovia Sarmanti a Skythovia a z jasne formulovaného zákazu tetovania sa dedukuje, že tetovanie bolo známe aj na Strednom východe.

V tretom storočí n.l. boli Herodom z Antiochu popísaní Škóti ako ľudia, ktorí na svoje telá vyrábajú patričné obrázky, na ktoré sú patrične hrdí. Podľa Isildora zo Sevilly, výraz Škót znamená „maľované telo“. Piktov popisuje ako národ, ktorý odvodzuje svoje meno od absurdných stôp vytvorených na telách remeselníkov, vpichnutím špendlíku a šťavou extrahovanou z miestnych tráv. Je teda jasné, že tetovanie bolo známe aj u týchto dvoch národov.

V deviatom storočí uvádza Athénaius, že u niektorých kultúr bolo tetovanie prevádzané na ženách na znak poslušnosti, otroctva a podrobenia sa svojim mužom. Priamo na mieste sa dokonca nechávali tetovať aj pútnici ku Svetému hrobu do Jeruzalema ako dôkaz toho, že toto sväté miesto navštívili.

Rimania označovali tetovaním svojich zajatcov a otrokov, sám Cézar sa vo svojom diele *De bello Galico* tiež zmieňuje o tetovaní, popisuje pomaľovaných bojovníkov vzbudzujúcich svojím výrazom strach nepriateľa. Ďalej sa tetovali aj mladí rímsky vojaci.

Na začiatku štvrtého storočia však bolo tetovanie zakázané zavedením kresťanstva. Rozhodol o tom cisár Konštantín, ktorý bol presvedčený o tom, že tetovanie je necivilizované, barbarské a nekresťanské. Odvolával sa pri tom na Bibliu kde je v Starom

zákone tetovanie výslovne zakázané. Pokiaľ teda, majú kresťania súhlasiť s tvrdením, že Boh stvoril človeka k obrazu svojmu, je akékoľvek zohyzďovanie tela neprístupné. Aj tu má pôvod odpor západného sveta voči východným tetovaným kultúram. Je však veľmi zaujímavé, že pútnici ktorých cesta viedla do Jeruzalemu sa nechávali potetovať.

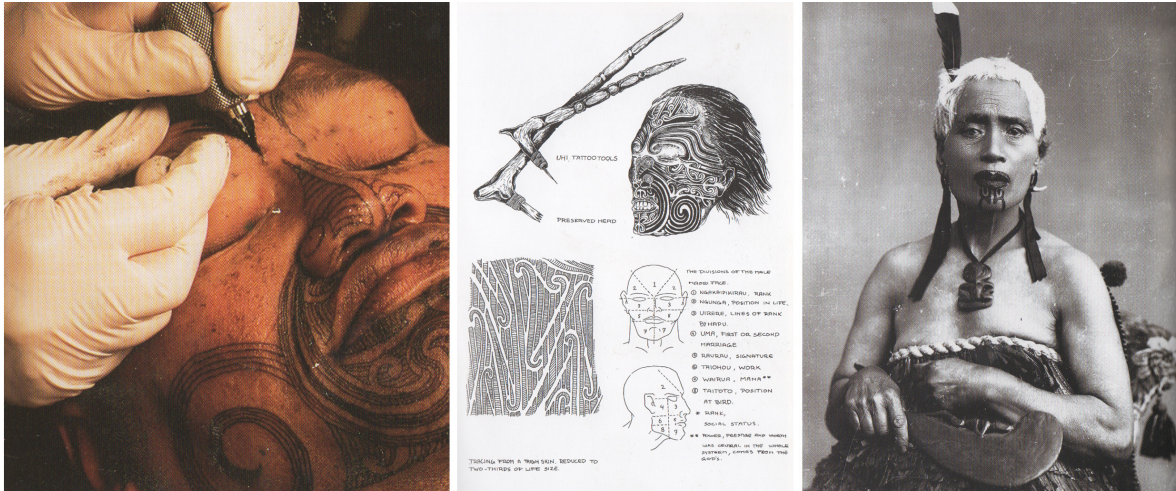
Po tomto zákaze sa tetovanie západne šírilo v iných formách až do dnešného obdobia. Napríklad posádkou legendárneho Jamesa Cooka sa po návrate jeho lode Endeavour z plavby okolo Nového Zélandu vyskytli aj takí, ktorí mali svoje telá zdobené kresťanskými motívmi. Medzi najčastejšie patril portrét Kristovej hlavy, Poslednej večere alebo kríž. Jednoduchším motívom sa prikladal skôr praktický význam akým je napríklad pád cez palubu, vtedy takéto tetovanie poslúžilo k identifikácii. Pri zložitejších motívoch námorníci verili, že zmiernia bitie koncom lana, čo bolo vtedy považované za bežný trest. Alebo, že sa v prípade straty ich tela v mori, pri náleze zaslúži aspoň kresťanského pohrebného rituálu.

Tetovanie v západných kultúrach nebolo len výsadou nižších vrstiev, ako by sa mohlo zdať. Vyskytovali sa príslušníci kráľovských rodov, ktorí boli v tomto smeru pokrokoví, a aj oni boli nositelia tetovaní. Napriek tomu dochádzalo k istému odporu k tetovaným.

Okrem toho, že tetovaniu je v každom spoločenstve či kultúre prikladaný iný význam, ako som už spomínala, bola odlišná aj technika, ktorou ju praktizovali. Napríklad v Japonsku, kde bol tento druh umenia veľmi prestížny, bolo technikou zvanou Horrnoro pokrývané takmer celé telo. Bola používaná celá škála farieb, grafických obrazcov a figurálnych kresieb. Motívy zahŕňali tradičné vodné symboly, ktoré reprezentujú silu odvahu a vytrvalosť. Tetovanie sa vtedy prevádzalo hlavne pre akési magické účely, dnes však na to majú Japonci iný názor.

Podobný štýl bol praktizovaný aj na Markézach v Tichom oceáne, kde sa tatérmi stávali výhradne kňazi pretože tetovanie bola duchovná a rituálna záležitosť. Zaujímavosťou je, že Maorskí muži používali časť svojej tetováže ako tvoj podpis. Maori sú pôvodným kmeňom, ktorí tetovali technikou zvanou moko, ktorá spočívala v tom, že do vrezávaných rýh v koži bolo vtierané farbivo. Moko prikladalo význam najmä ku postaveniu v spoločnosti zároveň používaný aj na maskovanie bojovníkov v bitke. Malo za úlohu zdvihnúť ich sebavedomie a taktiež zvýšiť ich príťažlivosť. Nielen kresťanstvo sa zaslúžilo na vytlačení tradície z týchto kultúr. Takmer vymiznutie spôsobil aj fakt, že

potetované hlavy maorských bojovníkov sa zbierali ako trofeje a sušili, neskôr ich príst'ahovalci zneuct'ovali čiernym obchodom a draho predávali zdobené hlavy za zbrane. Napriek dočasnému ústupu výskytu sa dnes začína znovu objavovať hlavne kvôli identifikácii obyvateľov s ich pôvodnou kultúrou.

Obr.3. Maorské tetovanie tváre alebo -Moko

Na Havaji bolo tetovanie používané pre označenie postavenia a jeho významu v spoločnosti, tak ako to bolo v polynézskejších kultúrach. Tí, ktorí mali v kmeni najvyššie postavenie boli tetovaní najviac a to sa týkalo aj rodinných príslušníkov. Muži mohli tetovaním svoje telo pokryť celé, na rozdiel od žien. Ich tetovanie bolo vyhradené pre ruky, nohy, uši a pery.

Maorské a Havajské tetovania patria do skupiny kmeňových, alebo tiež tribalových tetovaní. Podobne ako techniky Ibanov, Samoanov či obyvateľov Bornea sa značne líšia od starých japonských alebo súčasných západných techník, aj keď práve tie tu v súčasnosti čerpajú inšpiráciu. Jedná sa o pevný čierny obraz s vysoko štylizovanými alebo abstraktnými, často tiež geometrickými tvarmi, ich umiestnenie podtrhuje tvary tela. Význam, ktorý je im prikladaný, sa líši. Pre Polynézanov bolo tetovanie spojené s tradičným náboženstvom. Ľudia verili, že sa tomuto umeniu naučili od samotných bohov. Krášleniu tela bol totiž prikladaný obrovský význam a využívalo sa hlavne pri rituáloch spojených s uctievaním vládcov. U Havajských kmeňov malo význam hlavne z hľadiska spojenia minulosti daného etnika a tiež ako prostriedok, vďaka ktorému je možný užší vzťah s prírodou.

Tak ako u maorských pôvodných obyvateľov aj na Havaji dnes znovu objavujú svoju rodnú kultúru tetovania, ktorú si prispôsobujú tak, aby vyhovovala ich moderným filozofiám.

Indonézske kmene (špeciálne tie z Mentawai) používali tetovanie k dosiahnutiu „dôstojnosti“ tela, pretože verili, že ľudská duša by sa necítila doma v tele, ktoré by nebolo vkusne pomalované. Tetovanie sa objavuje aj v hinduistickej zemi ako je Nepál. Tu sa vyskytujú hlavne vzory zobrazujúce ich bohov a bohyne. Pri obrade tu boli, ako u mnohých iných kultúr, prednášané modlitby a tetovanie tak nadobúdalo rituálneho rázu.

Aj v Amerike u Indiánskych etník bolo tetovanie široko rozvetvené a slúžilo hlavne k vyjadreniu identity príslušnému klanu alebo rodinného stavu. Tradíciu vytlačil príchod Európanov, ktorí sa neskôr ich ikonografiou inšpirovali. Nepreberajú však už ich význam príslušnosti či magické ikony, ale jedná sa o výjavy z ich životov a fascináciou doby a prostredia. Prieskum tradícií iných kultúr Európanov viedol ku preskúmaniu vlastnej histórie v tomto smere. Čo ich viedlo najmä ku Keltom, ktorých znalosť v odbore tetovania, bola mimoriadne bohatá. Názvy niektorých kmeňov boli odvodzované práve od kresieb vytetovaných na ich koži. Ich štýl spočíval v takzvanom prepletaní uzlov. Zobrazované bývali často božstvá či mytologické výjavy prameniace z ich kultúry. Na svoje tetovania boli nadovšetko hrdí a často krát preto nenosili ani šaty.

Ľudia, ktorých životy boli dlhšiu dobu v oddelený od okolitého sveta, napríklad námorníci, vojaci, remeselníci v cechu a pod. Často sa stretávame s tetovaniami pochádzajúcimi z väzenského prostredia, ktorým svoji majitelia vyjadrovali svoj postoj a protest proti spoločnosti. Vo Francúzku tetovali odsúdencov na nútené práce písmenami T.F (travauxforcés)- pracovná sila. V Anglicku boli tetovaný dezertéri písmenom D a vojaci, ktorých morálka nebola v poriadku písmenami B.C. (bad character)- zlý charakter.

Dnes má tetovanie navzdor jeho masovému rozšíreniu akúsi sociálnu funkciu, zaraďuje k istej spoločnosti, do ktorej daný jedinec patrí nielen vzhľadom k identifikácii s určitým etnikom či predkami. Pre mnohých je stále odznakom protestu, vzbury proti spoločnosti, deviantnou hrdosťou alebo odznakom príslušnosti. Tetovanie s tematikou zo života daného nositeľa, humorné motívy alebo naopak motívy smrti, ktoré sú ešte častejšie užívané ako tie pozitívne. Ich snahou je povzniesť sa nad každodennými neistotami a odraziť pochybnosť o budúcnosti, s cieľom zjemniť obavy z niečoho neznámeho.

Človek ktorý je nositeľom tetovania na svoje telo pozerá iným spôsobom povedzme, že sa s ním viac stotožňuje. Preto v dnešnom materiálnom a uponáhľanom svete čím ďalej tým viac nachádza svoje miesto. Prináša pocit väčšej slobody, individuality a hlavne, približuje ho k prírode. Napriek tomu, že sa názory na tetovanie odlišujú a medzi staršími generáciami zostáva stále čiastočne nepochopené a nerešpektované. Od dôb, kedy sa začali tradičné vzory obrodzovať a vyvíjať sa, stáva sa atraktívnym aj pre ľudí, ktorí o tetovaní nikdy neuvažovali, táto stará technika zdobenia ľudského tela konečne dostáva zaslúžený, všeobecne uznávaný štatút umenia.

Obr. 4. Thomas Hooper, Londýnsky tatér súčasnej scény

1.4 Funkcia tetovania

Tetovanie má nespočetné množstvo významov a funkcií. Definovať ich funkcie sa pokúsilo už mnoho etnológov a tatérov. Martin Rychlík popísal funkcie tetovania v svojej knihe Tetování, skarifikace a jiná zdobení tela, 2009 takto:

„V jednotlivých kulturách je na fenomén tetování nahlíženo jinak, má různé významy a funkce. Za těmito významy můžeme hledat také důvody, proč se lidé zdobí, tetování je tak rozšířené. V moderní společnosti je jednou z nejvýznamnějších funkcí tetování patrně funkce estetická, když lidé chtějí pomocí tetováže zkrášlit své tělo. Dá se říci, že estetická funkce souvisí se všemi ostatními významy tetování, protože každá tetováž přirozeně změni estetický dojem člověka. „Prvotní tatuáž byla svou podstatou kolektivní, v mnoha rovinách symbolická, společným významem integrovala komunitu a brala na sebe řadu funkcí. Dnešní tetování má ve většině případů soukromé významy, v zásadě jedince odlišuje, vyjadřuje odstup od ostatních a původně složitý funkční celek posunuje blíže k primárně estetickému obsahu.“

Vo svojej knihe diferencuje osem funkcií tetovania. Niektoré z týchto funkcií mali veľký význam v dobách minulých, iné sú aktuálne stále. Zahŕňa i to, ktoré funkcie so sebou tetovanie stále nesie a v čom je tetovanie pre svojich nositeľov dôležité. Prehľad jednotlivých funkcií Vám predstavím v nasledujúcich riadkoch.

Rituálna funkcia: U domorodých spoločností býva tetovanie spojované s prechodovými obradmi a pamätnými momentmi zmeny. Tá býva symbolizovaná bolesťou a obeťou krvi. Krv, ktorá vytekala z rán vzniknutými tetovaním, uberala silu démonom ovládajúcim dušu tetovaného. Preto sa aj niektorí vedci z odboru etnológie a socio-biológie zmieňujú o tom, že rituálne jazvenie a tetováž slúži ako test imunity, kedy sa podrobená osoba musí vyrovnáť s rizikom, parazitmi a infekciou, ktorým je telo vystavené. Ten, kto úkon prekoná a vyrovná sa s bolesťou, sa stáva pre ostatných silným a odolným jedincom, ktorý z estetického a erotického hľadiska získava priazeň opačného pohlavia.

Estetická funkcia: Skrásliť sám seba je určite účelom najzjavnejším a pretrváva aj vo forme erotického podtextu, estetická funkcia tetovania je dôležitá, ale nikdy jediná a primárna. Tatuáž môže byť skrytá pod odevom a odhalená len v istý moment, čo zvyšuje jej tajomnú atraktivitu. Tetovanie môžeme brať ako odev, a teda môžeme tetovanie zaradiť medzi formy odevu. Všetko, čo má človek na sebe, sa dá označiť ako odev. U niektorých preliterárnych etník malo tetovanie napríklad zastrášať nepriateľa v boji a dodávať potetovaným tváram akúsi strnulosť a nehybnosť. Využitie tetovania v prospech hrozivého efektu však samozrejme nie je také časté, ako tetovanie na dosiahnutie krásy a väčšej príťažlivosti a atraktivity. Tatuáž u žien zvýrazňuje a podtrhuje ich ženskosť a u mužov podtrhujú tradične vnímané rysy maskulinity, sily, ich dravosť a mužnosť. Z hľadiska umiestnenia tetovania sú najčastejšie zvolené miesta u žien ramená, lýtka, pozadie a bruško. U mužov ruky, paže a nohy.

Magicko-náboženská funkcia: Tetovanie bývalo v predstavách ľudí spojené s ochrannými kúzľami, úsilím o získanie schopností a sily zvierat. Tabu patrilo aj k samotnému procesu zdobenia. V ochranných ornamentoch tatuáže, je zastúpený hlavne nadprirodzený prvok. Poverčivosť v tetovaní nie je nič nevídané, najmä pokiaľ sa jedná o posmrtný život. Symboly, ktoré si jedinec nechal vytetovať, mu mohli dodať zvláštne magické schopnosti, odradiť konkrétne nebezpečenstvo, posilniť tým ochranu božstiev nad jeho osobou alebo mu pripomínať jeho vieru. Ako príklad takého tetovania môžeme zmieniť japonských hasičov, ktorí sa nechávajú ozdobiť rôznymi vodnými živočíchmi, aby

ich chránili pred ohňom. Ďalej môže mať tetovanie formu amuletu či talizmanu.

Liečebná funkcia: Súvisí s myšlienkou, že prepichovanie určitých bodov na ľudskom tele dokáže liečiť rôzne neduhy od reumy po bolesť hlavy, alebo dokonca zahnať chorobu, podobne ako pri akupunktúre v Japonsku. Viera v čarovnú moc tatuáže mohla v domnienke uzdravovať, sugescia hrala významnú úlohu. Jednu z najstarších doložitelných liečebných praktík môžeme nájsť u ľadového muža známeho ako „Ötzi“, na jeho tele sa našlo niekoľko drobných tetovaní v okolí kĺbov a šliach. To však zďaleka nie je jediný prípad, kedy tetovanie plnilo liečebno - preventívne funkcie. S takými prípadmi sme sa mohli stretnúť tiež na Borneu, v Jemene, v africkom Maghrebe alebo medzi Eskymákmi, ktorí verili v liečebnú silu krvi vytekajúcej z tetovania.

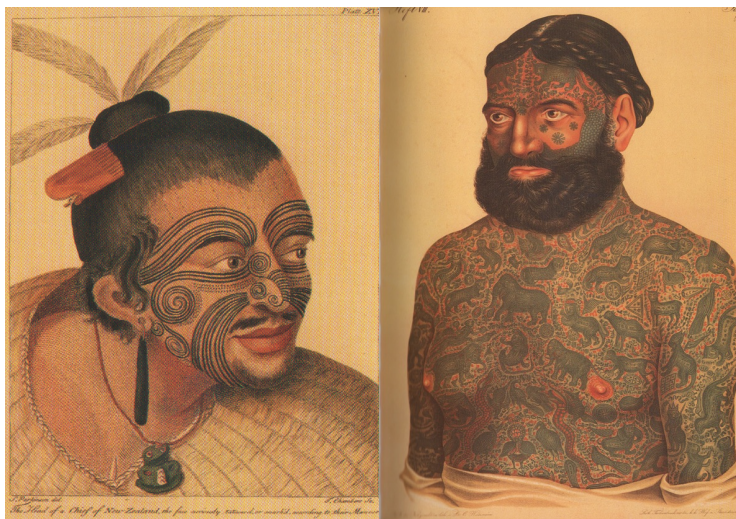
Komunikačná funkcia: Tetovanie a zdobenie tela sa dá zaradiť do mimoslovnej komunikácie. Každý nositeľ tetovaní svojou ozdobou nejakým spôsobom pôsobí na svoje okolie a tetovaním tak zdieľuje niečo o sebe. Zdobením môžeme vyjadriť silu, postoj či názor.

V minulosti malo hlavne identifikačný význam v zmysle príslušnosti k určitému kmeňu. Boli ním označovaní trestanci, otroci či štvani. S takými prípadmi sme sa mohli stretnúť aj v antickom Grécku, Ríme a Mezopotámii, ale tiež v novej histórii v stredoveku, napríklad vo Francúzku, Veľkej Británii alebo v Rakúsko-Uhorsku, kde boli tetovaním označení vyslanci na Sibír. Ku známym identifikačným tetovaniam patria tiež čísla na rukách, ktoré boli tetované väzňom v nacistických či komunistických koncentračných táboroch.

Sociálne-skupinová funkcia: Odlišuje jedincov od cudzej väčšiny, zlučujúci ich postoje a myšlienky. Značia a značili sa teda príslušníci nejakej skupiny ľudí, či už išlo o príslušníkov kmeňa, gangu, profesie, väzňov, námorníkov, ale aj náboženské komunity (prví boli kresťania). Dnes môžeme takéto skupiny ľudí pozorovať napr. u športových fanúšikov, priaznivcov rôznych hudobných alebo životných štýlov ako napr. Straight edge vyznačujúcich sa symbolom X, pouličných a motorkárskych gangov. O ruskú a japonskou mafiu, ktoré vyžadujú špecifické tetovanie, o členov hnutí skinheads, či o elitné vojenské útvary ako S.W.A.T. Môžeme povedať, že ide o spoločenské stigma.

Statusová funkcia: Uplatňuje sa na účel rozlišovací, kedy rôzne druhy tatuáže znamenajú rôznu pozíciu alebo rodinný stav v hierarchii tajných spoločenstiev, rodov, náčelníctva. Podľa druhu zdobenia išlo o určité vekové zaradenia či stupeň postavení zdoobeného v spoločnosti.

Individualizačná funkcia: Tetovanie robí z človeka originál a odlišuje ho od ostatných. Je súčasťou svojho nositeľa, dotvára ho a patrí k jeho osobnosti. To je podstatou individualizačnej funkcie tetovania. Kvalite prevedenia bola prisudzovaná veľká dôležitosť. Ako príklad uvediem maorské moko, tetovanie tváre. V dnešnej dobe sa tatuáž stala symbolom presadzovania vlastnej individuality, revolty či odmietaním spoločenských noriem a konvencií. Funkcia individualizačná teda slúži rovnako dobre ako v minulosti.

Obr. 5. Maori, Nový Zéland, okolo r.1770 / Prince Constantine, Albánia, okolo r.1870

„Člověk musel být omalovaný, aby byl člověkem; ten, kdo zůstal v přirozeném stavu, nelišil se nijak od zvířete,“ vysvětluje etnolog Claude Lévi-Strauss jeden z hlavních důvodů. Těmi dalšími jsou touha po krásném zevnějšku, ale též imitativní magie, jako tomu bylo v případě indiánských Matsésů, kteří si na obličejích vytvářeli jaguáří fousky, aby získali sílu šelem. (Rychlík, 6/2009:6)

Toto bol výklad základných funkcií, ktoré tetovanie môže plniť. Jednotlivé funkcie sa však môžu prelínať alebo môžu existovať funkcie celkom iné. Záleží vždy na osobnosti nositeľa tetovania a na tom, aké funkcie či významy svojmu tetovaniu prikladá on sám.

2 ZÁKLADNÉ ŠTÝLY TETOVANIA

Európa vďaka moreplavcom a ich kontaktov s indiánskymi a polynézskymi kultúrami znovuobjavila tetovanie. Jeho šírením sa rýchlo vyskytovali falzifikáty obsahujúce veľké množstvo “európskych” motívov ktoré postupom času menili svoje typické rysy, pribúdali nové motívy, menil sa ich význam a funkcia. Prví domorodci, ktorí sa dostali na starý kontinent, spôsobovali veľké pozdvihnutie tetovania. V priebehu osemnásteho až devätnásteho storočia sa ich pokreslené telá stávali atrakciou v cirkusoch, na púťach a zábavách v celej Európe čo spôsobilo rozkvet novej profesie špecializovanej výhradne na zdobenie tela tetovaním.

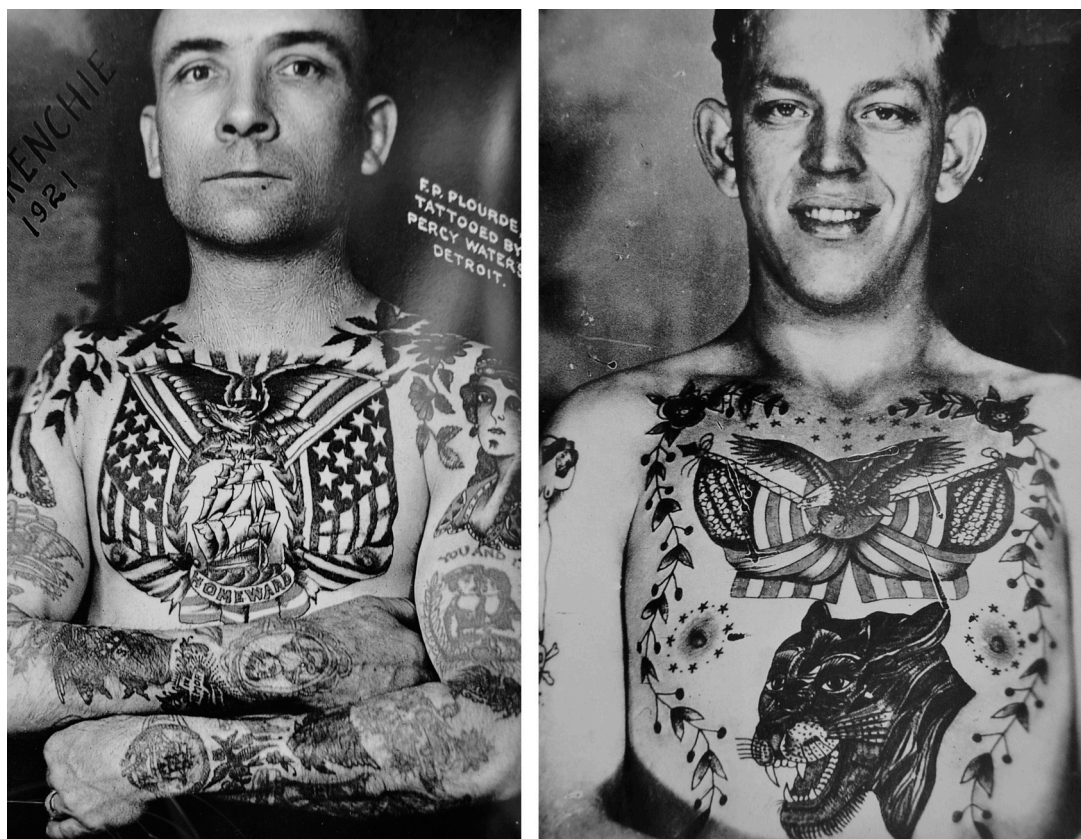
Najslávnejšie tetovacie salóny vznikali vo veľkých prístavných mestách ako napríklad Antverpy, Londýn, Jokohama, Bombaj, Šanghaj, Buenos Aires, Hamburg či Marseille. Tetovanie sa stalo exotickou záležitosťou a koncom 19. storočia veľkou európskou módou. Vďaka tomu dostalo možnosť stať sa tatérom, veľa mladých či starých nadšencov, ktorí boli fascinovaní kúzlom tetovania. Mnohí z nich vďaka svojej zručnosti dostávali titul vyhlásených umelcov. Tí dobrodružnejší sa vydali na skusy a ako potulní tetovači a rozširovali svoje schopnosti vo vnútrozemí.

2.1 Old School

Ako samotný názov napovedá Old School(=Stará Škola), je to názov štýlu, ktorého nositelia boli najmä moreplavci a námorníci, ktorí si tieto motívy nechávali tetovať na plavbách po južných moriach. Počas svojich ciest doplávali na polynézske súostrovia, tu mali možnosť stretnúť sa s obrazcami na telách domorodých obyvateľov.

Fascinovaný touto nevídanou zvyklosťou, nechali mnohí potetovať aj svoju kožu a tým spustili vlnu tetovania medzi námorníkmi. Najobľúbenejším obrázkovým vzorom sa začalo hovoriť „flashe“, každý tatér mal v dispozícii pre zákazníkov katalóg vlastných „flash“ vzorov.

Postupom času nachádzali svoje vlastné námety, ktoré nahradili pôvodné výjavy polynézskych kmeňov. Svoj rozkvet zažil na konci 19. st. až do konca štyridsiatych rokov 20. st. St. Čím ďalej tým viac sa stávalo tetovanie napodobňovanou módou aj pre tých námorníkov, ktorí nikdy nenavštívili ďaleké miesta, kde toto zdobenie malo svoju tradíciu. Pribudla u nich typická symbolika a povery z námorníckeho života. Z tetovania sa pomaly, ale isto, stala námornícka tradícia. V prístavoch sa viac a viac rozmáhali miesta, kde si námorníci mohli nechať spraviť tetovanie s motívom im príslušným.

Obr . 6. Percy Waters, Detroid, USA, Náorník a Vojak z 19.st.

2.1.1 „Sailor Jerry“

Americká legenda Norman Keith Collins, ktorý sa považuje za prvého tatéra tohoto old school štýlu 20.storočia, s najoriginálnejšími motívmi a najjasnejšími farbami. Norman sa narodil v Kalifornii kde skúšal tetovať už ako teenager, už vtedy bol nadšený pre ďaleké cesty a exotiku ako dospelávajúci chlapec cestoval po Amerike, najradšej na nákladných vagónoch. Vo svojich 19tich rokoch sa rozhodol byť námorníkom, tu získal svoju prezývku „Sailor Jerry.“

Na cestách loďu uplatnil nie len svoje počínajúce tatérske umenie, ale dostal možnosť spoznať ďaleké kraje de čerpal inšpiráciu. Jedna z kultúr, ktoré mu učarovali bola práve ázijská. To ho vidlo k opusteniu námorníckej posádky a usadeniu sa na Havaji v Honolulu, kde si v 30. rokoch otvoril svoje štúdio.

Havaj obzvlášť bohatá oblasť na námorníkov, prostitútky a vojakov, ktorí boli jeho najčastejšími zákazníkmi. Táto klientela mu umožnila aby svedomitou prácou objavil jeho osobitý štýl. Jeho rukopis mal črty, ktoré sa diametrálne odlišovali od vtedajších tetovacích motívov tradičných kultúr. Ak teda nepočítam tetovania cirkusových artistov z 19.storočia,

ktorých motívy neprerazili natoľko, aby sa stali východiskovým prvkom pre nasledujúce štýly. Pred jeho štúdiom čakávali námorníci doslova v dlhých radách na svoj vytúžený motív. Jeho tvorba sa vyznačuje použitím silnej obrysovej linky s prepracovaným použitím jasných farieb a jednoducho štylizovanými tvarmi, ktorými dokázal presne vystihnúť svoje predstavy.

Medzi najznámejšie motívy patria lastovičky, kotvy, rôzne formy ženských aktov, Havajské krásy, srdcia, lode, znaky, palmy, vlajky, kvety, ryby, delfíny, žraloky, kohúty po boku s prasaťom, obľúbené boli rôzne heslá a všetko čo sa týka vodného sveta a námorníkov. Svojimi priateľmi bol opisovaný ako „morský vlk“ s vysokým intelektom. Okrem toho že bol námorníkom, umelcom a tatárom bol Norman elektrikárom, básnikom a rozhlasovým moderátorom a inovátorom. Ďalším z jeho cieľov, bola snaha o zavedenie dezinfekcie, predovšetkým čo sa týka ihiel. To bolo veľmi dôležitým krokom vo vývoji tetovania. Sailor Jerry bol ozajstným vzorom v pravom slova zmysle a svoje tajomstvá nevyzradil nikomu, kto si ich nezaslúžil. Stál si za svojim a svojou prácou vytvoril odkaz, ktorý trvá dodnes. Jedným z jeho žiakov bol aj Donald Ed Hardy, ktorého stručne spomeniem v ďalšej kapitole.

V dnešnej dobe sa na počesť Sailora Jerryho vyrába rum, ktorý nesie jeho meno. Vytvorili mu internetový obchod, kde sú oňom okrem propagačných predmetov zverejnené rôzne dokumenty, mottá a motívy jeho tetovaní s vysvetlením.

Obr. 7. Sailor Jerry a jeho flashe s námorníckym motívom

2.1.2 New school

Z názvu je opäť odvoditeľné o čo sa jedná, tento štýl sa objavil začiatkom rokov deväťdesiatych v Amerike a vychádza z Old School štýlu z ktorého pobral väčšinu výrazových črtov, farby sa stávajú ešte pestrejšie, tvary sú dynamickejšie.

Klasické Old School motívy nadobúdajú tretí rozmer a tak strácajú na svojej jednoduchosti. Všetka táto inšpirácia však nepochádza len z predchádzajúceho štýlu, ale aj z modernejších alternatív ako futurizmus, grafity alebo komických motívov.

2.2 Tribal

Tento prastarý štýl sa vyvinul v oblasti Polynézie, praktizovali ho viaceré kmeňové kultúry z oblasti Havaja, Cookových Ostrovov, Nového Zélandu, Samoi a Bornea z hľadiska antropológie označované „primitívnymi spoločnosťami“. Rovnako ako old school štýl tetovania, sa tribal dostal do Európy vďaka námorníkom, ktorí sa však postupom času sústredili na odlišné motívy.

Vyznačujú sa tmavými ornamentami zloženými z geometrických, abstraktných alebo silne štylizovaných tvarov, ktoré svojím umiestnením a kompozíciou kopírovali krivky svalov a podtrhovali anatómiu človeka.

Obr. 8. Neo tribalový motív

V priebehu času sa tento štýl vyvynul v populárny západný vzor pre „moderných primitívov“. Zažil svoju renesanciu v osemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia o jeho najväčší rozmach v novodobom tetovaní sa postaral Američan **Donald Ed Hardy**.

Zvaný ako „The godfather of modern tattoo“ - patrón moderného tetovania. Najviac sa situácia začala meniť, v roku 1982 v ktorom vydal magazín Tattoo Time pod titulom „*The New Tribalism*“. v ktorom zdokumentoval radu archaických tetovaní (Havaj, Nový Zéland, Samoa, Južná Amerika).

Ani netušili, aký veľký záujem vzbudí o tento štýl tetovania. Predstavili svetu nový štýl, ktorý čerpal z motívov používaných starými kmeňmi z ostrovov Borneo a Samoa. Avšak trochu kontrastne, vznikli aj motívy mien, nápisov, zvierat a kvetín prevádzané v jasných farbách s častým tieňovaním, lemovaných čiernymi kontúrami. Tribal oslovil širokú verejnosť vďaka svojmu výtvárnemu vzhľadu. Ešte aj dnes sa bežne stretávame s tribalmi, ktoré sú inšpirované tradíciami jednotlivých oceánskych kultúr, žiaľbohu v novom euroamerickom prostredí často strácajú pôvodný význam, aký im prikladali kmeňoví domorodci a ornamente sú vytvárané len tak bez symbolického podtextu, čo by sa dalo považovať aj dehonestáciu pôvodnej myšlienky a tradície tribalu.

Obr. 9. Ed Hardy, obálka knihy- *Tattoo the world* a jeho grafická tvorba inšpirovaná ázijskou kultúrou

2.3 Japonský štýl

„Tebori“ alebo „Irezumi“ ako ho nazývajú v Japonsku, sa vyznačuje veľkoplošným a rozsiahlym tetovaním pokrývajúce prakticky celé telo, okrem dlaní, chodidiel, krku a tváre (občas je ponechaný voľný pruh ktorý zvisle prechádza hrudníkom) to preto, aby boli nositelia ľahšie spoločensky zaradení. Vzhľadom na to, že jeho história siaha až

neuveriteľných 10 000 rokov p.n.l. venujem tejto podkapitole o pár riadkov navyše. Zjavne najznámejšiu etapu Japonskej histórie, čo sa Irezumi týka, nazývame EDO (vláda vojenskej diktatúry). V tomto období význam tetovania veľmi kolísal, stále sa tu používali násilne tetované značky ako symbol trestancov či otrokov. Avšak premena nastala v celkovom vzhľade, už to neboli len nepekne kresby, ale pomerne zaujímavé motívy, ktoré sa približovali štýlu tak ako ho poznáme dnes.

Veľkú inšpiračnú rolu zohrala v tetovaní aj literatúra. Čím bol román slávnejší, väčšinou bohato ilustrovaný, tým sa zvyšoval dopyt po podobných motívoch. Medzi Japonské vzory patrili postavy z hrdinských scén, spolu s nimi sme na motívoch mohli nájsť náboženské motívy a najznámejšie vyobrazenia samurajov, gejšy, draky, tigre, kaprov, kvety ako napr. pivonky, sakury, chryzantémy a iné rastliny typické pre japonskú kultúru. To všetko doplnené kaligrafickými znakmi písma v pozadí obohatené vlnami alebo oblakmi. Tetovanie v Japonsku bolo väčšinu času zakázané, zmena nastala až v roku 1945, kedy bol zákaz zrušený. Toto povolenie ale nezmenilo nič na pohľade verejnosti, ktoré aj dnes tetovanie vníma ako znak kriminality.

O to sa znamenite zaslúžili gangy, predovšetkým *Yakuza*, ku ktorej sa ešte vyjadrím. Irezumi sa v Japonsku prevádza dodnes a to rovnakým spôsobom ako pred stovkami rokov. Je to proces veľmi zdĺhavý, drahý a v neposlednej rade aj bolestivý. Zákazníci, ktorí chcú mať Irezumi dokončené (po celom tele, ako oblek) navštevujú tetovacie štúdio aspoň raz za týždeň, zhruba na 3–4 hodiny a to po dobu 1–5 rokov. Cena sa pohybuje zhruba okolo pól milióna za kompletne tetovanie. Tento typ tetovania nosia výhradne muži. Pokiaľ vidíme pravé Irezumi na žene, rozhodne to nie je bežná prax. Často to býva ženou či priateľkou tattoo majstra. Pri úvodnej konzultácii sa väčšinou prediskutuje motív na celé telo. Motív vyberá samozrejme zákazník, tattoo majster iba radí. Pravý tattoo majster tetuje bez akéhokoľvek obrýsu, od ruky, šablóna sa nikdy nepoužíva a preto tvorba trvá tak dlho. Nájsť tradičného tattoo majstra je extrémne náročné. V dobe internetu by sa to mohlo zdať ako nezmysel, ale opak je pravdou. Títo tajní umelci sa nikde verejne neprezentujú, o zákazníkov nemajú núdzu, získavajú ich cez odporúčenie od svojich zákazníkov.

Irezumi patrí neodmysliteľne ku kriminálnym živlom. Nedá mi preto nespomenúť túto z hľadiska tetovania veľmi zaujímavú inak obávanú sociálnu skupinu *Yakuza*. Členovia Japonskej mafie sa nachádzajú všade, ovládajú obchody s drogami, zbraňami, s bielym mäsom, kasínami atď. Verejnosť a predovšetkým podnikatelia na nich pozerajú medzi prsty, preto je bežné, že na rôznych verejných miestach v Japonsku, nájdete cedule

zakazujúce vstup potetovaným osobám. Nejedná sa tu o rasizmus ale o predbežné opatrenie, ktoré chráni predovšetkým zákazníkov rôznych verejných zariadení. Pre túto mafiu sa stalo tetovanie nepostrádateľným znakom členstva. Vzory si členovia vyberajú ľubovoľne, sú ale vopred dané témy, ktorých sa je treba držať. Každý zo zločineckých klanov má niekoľko vlastných tattoo majstrov. Sú to tradiční umelci, ktorí si umenie Irezumi predávajú z generácie na generáciu a tvoria rovnakým spôsobom, ako ich predkovia. V súčasnosti ich je v Japonsku zhruba 100. A dostať sa medzi nich nie je vôbec ľahké.

Irezumi je pokladané za najúžasnejšie odvedené práce, ktoré môžete v tetovaní nájsť. Tradičné Irezumi sa neodmysliteľne zapísalo do kategórie umenie v body arte. V prítomnosti je motív tradičného japonského tetovania veľmi obľúbený nie len v krajne jeho pôvodu, ale inšpirovali sa ním aj mnohí umelci z celého sveta, napodobňujú ho a vnášajú do neho svoj rukopis.

Obr. 10. Tradičný Japonský štýl

2.3.1 Indiánske motívy ako inšpirácia neotribalu

V úvode tejto podkapitoly najskôr objasním môj zámer, ktorým je tvorba motívov Indiánskej subkultúry. Ich spôsoby štylizácie sa stal inšpiráciou pre modernú interpretáciu tradičného tribalu a tým je neotribal, ktorým sa v mojej postupovej práci bližšie zaoberať nebudem. Na spojitost' neotribalu s Indiánmi som narazila len okrajovo. Pomocou neho

však môžem zaradiť tieto poznatky do príslušnej kapitoly. História a ponímanie umenia a života tejto etnickej skupiny, je výnimočná z viacerých aspektov a to je dôvodom prečo sa jej chcem venovať.

Indiáni, hrdá populácia pôvodných Američanov, ktorá bola rozšírená na severnom aj južnom kontinente. Obyvatelia s tragickým osudom, ktorí mali v krvi obrovské umelecké nadanie, zručnosť a zmysel pre dekoráciu. Zo všetkých domorodých etník, vynikali práve Indiáni najviac. Na tému o pôvodných motívoch tejto kultúry by sa dalo napísať dielo s obrovským rozsahom, pretože každý jeden Indiánsky klan mal svoju vlastnú kultúru tetovania a v motívoch sa zaoberali rozličnými tvarmi a štylizáciami obrazcov. V tejto časti stručne predstavím jeden z kmeňov, ktorí obývali pobrežie severnej Ameriky a tou je kultúra kmeňa Haida, ktorých tetovanie bolo najumeleckejšie a najprepracovanejšie z Indiánov severnej Ameriky.

To, prečo sa Haidčania vo svojom každodennom živote obklopovali umením do tejto miery sa dá vysvetliť ako „horror vacui“ v preklade strachom z prázdna. Vkus, s akým budovali svoje príbytky s typicky maľovanými priečeliami zdobené vyrezávanými stĺpmi, totemy, prikrývky či kužeľovité klobúky, sa významne odrazil aj na ich telá.

Haidské motívy sa vyznačovali intenzívnou štylizáciou, schematizmom, prepracovanou symetriou a rozmiestnením detailov. Jedným z najzaujímavejších štylizácií zvieracích kresieb bol tzv. „očný ornament“ kde je charakteristické zdvojené zobrazovanie zvierat akoby dve telá postavené oproti sebe z profilu, spájajúce sa ústami, nosom a očami z anfasu. Tetovacie motívy tvoria heraldické vzory, rodinné totemy, či znaky nositeľov podobajúce sa ozdobným rezbám stĺpov. K základným zvieracím vzorom patrí štylizovaný medveď, veľryba, bobor, vlk, havran, veľryba, vydra, žralok a tiež komár či vážka. Ako je nám iste známe, Indiáni sa často zosobňovali so zvieratami, preto každé zo zvierat charakterizujú určité znaky. Tie sú prísne dané, aspoň tak tomu je pri základných typoch. Sloboda tvorby je povolená len pri niektorých zvieratách. Ženy aj muži boli tetovaní prevažne na všetky časti tela, ich tetovania vypovedajú o príslušnosti klanu alebo rodu, mali rozpoznávaciu funkciu. Každý Indián mal vytetované svoje ornamentey, boli to ich osobné vlastníctva a za žiadnych okolností ich nesmeli kopírovať.

James G. Swan sa vo svojej publikácii *Tattoo Marks of the Haida* z roku 1878 vyjadril o ornamentoch nasledovne: „*Tyto obrazce jsou pravidelně umístěny na mužských*

zádech mezi rameny přímo pod krkem, na prsou, na čelních stranách obou stehien a na nohách rovnou pod koleny. Ženy mají tetována prsa, obě ramena a předloktí, zadní ruce od lokte dolů k zápěstí i obě nohy od kolene dolů ke kotníkům... Téměř všechny Indiánky na severozápadním pobřeží mají tetovaná znamení na rukou a pažích, některé i na obličejí, ale obvykle tyto značky jsou spíše tečky či linky bez zvláštního významu. Ale u Haidů má každý symbol svůj smysl; ty na rukou a pažích žen říkají jméno rodu, jestli náležejí ke klanu medvěda, bobra, vlka, orla nebo některé ryby... Přestože je velmi snadné podle tetování odlišit haidskou ženu od jiných kmenů, stále velmi málo bělochů chápe jejich přesné významy...“

Hadidskí tatéři boli takmer vždy muži, nástroj na tetovanie vyzeral pomerne jednoducho skladal sa z tenkej drevenej rúčky ukončenej kovovými kostenými ihličkami. Čierny pigment vyrábali z magnetitu a červený pigment z hematitu, ako jedni z mála domorodcov tetovali dvomi farbami. Tento rituál prebiehal na verejnosti a sledovalo ho mnoho pozorovateľov.

Po prelomení „železnej opony“, ktorá rozdelila svet na dva póly sa k nám dostávalo mnoho nových informácií a to sa týka aj prastarých indiánov zo severnej Ameriky. Vo svete boli omnoho skôr ako pred nežnou revolúciou skupiny, ktoré objavili kúzlo tohto spoločenstva príkladom je tomu Hippies zo šesťdesiatych rokov, alebo motorkári rozrastajúci sa v rokoch sedemdesiatych.

Nám Európanom nádyh divokého západu predstavil zrejme najznámejší spisovateľ tohto žánru Karl May. Mnohí „motorkári“ boli nositelia motívov indiánskych náčelníkov s perovými členkami, lebky býkov, tomhawky (kamenná sekerka s drevenou rúčkou), lapače snov alebo tradičné motívy indiánskych kultúr, ako sú napríklad štylizované zvieratá ktoré boli považované za posvätné.

Obr. 11. Očný ornament, vel'ryba - jeden z tradičných motívov, zástera s motívom očného ornamentu, portrét Haidského muža

3 TATTOO CONVENTION

Dá sa definovať ako stretnutie umelcov, ukážka kultúry moderného tetovania. Samotné slovo convention znamená stretnutie alebo kongres. Je to medzinárodné stretnutie umelcov z tattoo scény. Prichádzajú sa sem predovšetkým oboznámiť s vývojom techniky, novými štýlmi a trendmi vo svete tetovania a Bodyartu a v neposlednom rade prezentovať svoje schopnosti. Tieto stretnutia svetových umelcov a nadšencov tetovania sa konajú viackrát do roka a môžu trvať jeden až tri dni.

„Kdo to jednou zažije, těžko zapomíná. Již od chvíle , kdy vstupujete od haly, kde se konvence koná jste plní napětí které podporují podivně znějící zvuky připomínající roj včel. Tento hukot se stupňuje, jak se přibližujete k samotnému interiéru haly. Najednou vstoupíte do haly a omráčí Vás „včelí roj“, změt ohlas přítomných návštěvníků a hlasitá hudba. Vaše vlasy se naježí a po těle Vám naskakuje husí kůže. Jste na tattoo conventionu.“
(Fiksa, 2005)

3.1.1 Priebeh konvencie

Návštevníci TATTOO CONVENTIONS prichádzajú za kultúrou dnešného tetovania. načerpať nové znalosti zo sveta tetovania, pomôcok, kultového oblečenia a zaujímavých kníh či časopisov, ktoré v bežných obchodoch ČR nezoženiete. Spomenuté produkty však nie sú primárnym dôvodom pre návštevu. Tým hlavným dôvodom sú elitný tatéri, show, súťaže, alebo tetovanie prevedené tradičnými technikami aké boli u primitívnych kultúr.

Všetko sa odohráva v sprievode uvádzača programu, zmesi hudby a tanečných vystúpení, predvádzaní bojových športov a iných show. Možu byť spojené s výstavami umelckých prác, motoriek, či dokonca áut veteránov. Vyvrcholením takejto show býva súťaž o najlepšie tetovanie. Súťaží sa o tetovania v rôznych kategóriach ktoré boli zhotovené priamo na konvecii, prípadne súťaž zložitejších motívov vytvorených mimo konvenciu. Najčastejšie kategórie, ktoré určuje poriadateľ bývajú vyhlásené: Black and grey tattoo, Tribal tattoo, Crazy tattoo, Japan style tattoo, portrét flóra a fauna a tak ďalej. Súťaž sa odohráva na javisku. Porotu tvoria, buď vybraný tetovači alebo tí, ktorí sa v tejto branži nejaký ten čas pohybujú a majú určité skúsenosti. Samotné tetovania sa hodnotia z niekoľkých hľadísk najväčší dôraz sa kladie na tieto formy prevedenia: obrysy, línie, farebnosť, vylepšenie tieňovanie, kompozícia, platičnosť, celkový vzhľad, umiestnenie. Tí najlepší dostávajú ocenenie vecné alebo peňažné, v prípade svetovej je v cene motocykel

od Harley Davidson. Tattoo conventions sú príjemným kultúrnym podujatím, ktoré sa nesie v duchu ľudskej tvorivosti a vynaliezavosti, medzi návštevníkmi len zriedka natrafíte na tetovaním alebo iným estetickým zásahom „nepoškvrnených“ ľudí, väčšinou tu stretnete zaujímavé „pokreslené“ typy ľudí, ako napríklad atraktívne potetované dámy a pánov oblečené v štýle Amerických Pin-up zo 40-50 rokov dvadsiateho storočia alebo drsných motokárov s dlhými vlasmi. Vyznávačov Punk rockovej scény a rôznych iných príslušníkov ktorých tetovanie, piercing a extravagantné účesy sa stáva životným štýlom.

3.2 Kde sa konvencie usporadúvajú

Konvencie sa usporadúvajú takmer na všetkých kontinentoch sveta a to v Amerike, Ázii, Južnej Afrike a Oceánii. V Európe sú usporadúvané v 24 štátoch. Medzi jednu z najznámejších patrí Tattoo convention Berlin, ktorá sa koná každoročne. Každoročne sa tu schádza sa tu až 80 umelcov z celého sveta, Európy, USA, Japonska a Nového Zélandu aj túto akciu sprevádza podobné dianie ako som popísala v predchádzajúcej podkapitole. Okrem toho, že je to stretnutie tých najlepších svetových tatérov je to miesto kde sa schádzajú umelci pre ktorých je Bodyart životným kultom. Show sa týkajú mnohých mutilačných praktík a estetických úprav ľudskeho tela. Na území ČR sa koná každoročne v Prahe vždy koncom 5.teho mesiaca.

Obr.12. Plagát pre tattoo convention v Amsterdame, 2012 a dokumentačné fotky z tattoo convention v Prahe 2011

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

4 OBHAJOBA PRAKTICKEJ ČASTI

4.1 Grafický projekt s výraznou dominanciou kresby

Mojou úlohou je vytvoriť kolekciu motívov založených na stretnutí s novou krajinou a jej zvykmi ktoré sa mi dostali „pod kožu.“ Vzdávam tým poctu Havaju a jeho kultúre. Skúmam tu vzťahy tvarov a symbolov. Všetky motívy majú spoločný hlavný prvok a tým je mandala ktorá ich obklopuje. Pri Bližšom skúmaní mandál vznikli ďalšie potenciálne motívy a video zaoberajúce sa jej vznikom. Vysvetlenie mandaly rozoberiem v samostatnej kapitole.

4.2 Spojitosti

Úvodom by som chcela objasniť, prečo som v praktickej časti záverečnej práce spojila tetovacie motívy a Havaj. Tetovanie a jeho pramene som bližšie rozobrala v predchádzajúcej časti, teraz Vám v krátkosti predstavím ostrovy. Havaj je sopečným súostrovím ôsmich väčších a približne sto dvadsiatich menších ostrovov v severnom Pacifiku, polohovaný na konci časovej zóny. Tak ako Japonsko nazývame krajinou vychádzajúceho slnka, tak na Havaji deň končí. Havajské ostrovy sú od roku 1959 najvzdialenejším štátom USA a zároveň jedným z najkrajších miest na zemi. Kontrasty, ktoré v sebe toto súostrovie spája ho robia výnimočným a inšpiratívnym takmer pre každého. Dažďové pralesy plné endemitov, zákutia s vodopádmi a bohatým divokým porastom flóry, rozvoniavajúcej na úbočiach vyhasnutých či činných sopiek, ktoré pohltia svojou krásou a nedotknutosťou. Panensky čisté pláže s jemným pieskom rôznych farieb a azúrovo modré more s koralovými útesmi.

4.3 Objasnenie tematiky Havaja

Mohla by som vymenovať nespočetne veľa prirovnaní na túto čarovnú oblasť, ktoré sa netýkajú len krásy viditeľnej okom ale predovšetkým ducha tejto krajiny. Ako hovoria domorodci „feel the spirit of Aloha“ v preklade cítiť ducha lásky, mieru a citu. Avšak popis krajiny nie je mojim cieľom, preto prejdem ku prameňu myšlienky spracovania Havaja v tejto bakalárskej práci. V roku 2010 sme partiou kamarátiek navštívili Havaj, nielen za cieľom pracovného pobytu, ale v rámci možností sme sa snažili spoznať krajinu a pochopiť jej kultúru. Tu sme sa šťastnou náhodou stretli s pôvodnými obyvateľmi, ktorí nám ochotne porozprávali a z časti aj ukázali svoju krajinu a jej príbeh. Strávili sme tri mesiace na ostrove Oahu v hlavnom meste Honolulu, ktoré je najväčšou turistickou

tepnou Havaja a z toho približne dva týždne na ostrove Big Island v okolí Hila. V mnohých častiach ešte „nedotknutý“ turizmom. Tieto dve kontrastné miesta ma popudzovali k mnohým myšlienkam nie len v oblasti krajiny ale aj v oblasti ťažšie opisateľnej, tou sú ľudské hodnoty a istý spôsob bytia. Niežeby som sa pred tým nezamýšľala nad týmito témami ale nikdy ma spoločnosť ani kultúra v našej krajine neprivedla k bližšiemu skúmaniu. Vnímanie človeka a sveta ako zloženie elementov z kozmu, ktoré sú medzi sebou v úzkom vzťahu a vzájomne sa ovplyvňujú nie sú v našom prostredí obvyklé. Z pohľadu porovnania filozofie západu a východu, je dôvodom to, že my západní ľudia máme isté deficity v používaní pravej hemisféry. Spôsobujú stratu imaginácie

a viery vo vyššie hodnoty. Západ vníma život človeka ako službu, poslanie, ktoré jednotlivec zasväti napríklad náboženstvu, peniazom alebo kariére, na základe racionálnom sleduje to čo nás aktuálne obklopuje, nesplýva ani nemá potrebu splývať s okolitým životom. Východ ovláda predstava, že život je vlastne cestou do večných skutočností, ktoré existujú za realitou, veria v cyklické prevetľovanie a večný návrat života, to čo v euro-americkom prostredí nemalo podporu. Tu sa životná línia chápe ako ukončená a posmrtný život nadobúda rysy celkom inej formy existencie, než aké mal pozemský krátkodobý život v materiálnom tele.

Preto práve na tomto mieste, kde sú ľudia spätý s prírodou a tradujú príbehy o vzniku ich zeme v mene Many (nekontrolovateľnej sily zvláštnych schopností a javov) človek dokáže nájsť a ľahšie pochopiť sám seba a svoje okolie. Ako keď sa v detstve ponárate vo svete rozprávok a usudzujete, čo je dobro, čo zlo, čo je správne a čo nie. Tieto kultúry majú v sebe rozprávku pre dospelých, kde na základe banálnych prirodzených udalostí začnete vnímať okolie inými očami.

4.4 Z pod kože na kožu

Tetovanie je pre kultúru Oceánie prirodzené, bežne a bez predsudkov prevádzané aj v dnešnej dobe, preto som bola v každodennom kontakte s touto praktikou zdobenia tela. Tetovanie bolo všade, objavovalo sa vo všetkých vekových kategóriách, najviac tradičného havajského alebo japonského štýlu. Významy symbolika a funkcie týchto tetovaní ma priťahovali a čo raz viac privádzali ku myšlienke poradiť si strojček a skúsiť si toto remeslo. Dá sa teda povedať, že pobyt na Havaji je pre mňa príbehom, ktorý sa mi dostal

pod kožu. Vo viacerých smeroch ma inšpiroval do takej miery, aby som ho tak aj realizovala. Teda na kožu.

4.5 Mandala

V najširšom zmysle sú mandaly diagramy, ktoré ukazujú ako sa chaos stáva harmonickou formou. Slovo mandala pochádza zo sanskritu a voľne preložené znamená kruh. Predstavuje celistvosť a model organizačnej štruktúry samotného života, ktorý nám má pripomínať náš vzťah k nekonečnu, ku svetu, ktorý presahuje naše telá i mysle. K problematike mandaly sa vyjadrilo už veľa filozofov (napr. C.G.Jung, Harish Johari, Stanislav Grof, Susanne F. Fincher, Joan Kellog, Giuseppe Tucci a ďalší).

„Mandala znamená kruh, špeciálne magický kruh. Mandaly jsou rozšířeny nejen po celém Východě, nýbrž jsou bohatě dosvědčovány ze středověku také u nás. Zvláště křesťanské mandaly se dají prokázat zraného středověku, většinou s Kristem ve středu a čtyřmi evangelisty nebo jejich symboly v kardinálních bodech. Toto pojetí musí být velmi staré neboť takto znázorňovali Egypťané i Hóra s jeho čtyřmi syny.“ (C. G. Jung 1998)

4.5.1 Ako funguje

Mandala funguje ako liečebný prostriedok (arteterapia, psychiatria), náboženský prostriedok (budhizmus v Tibete a Indii), magický architektonický prvok (Staroveké observatóriá, kruhové pôdorysy chrámov, kruhové rozety v gotických kresťanských chrámoch) ale aj ako zábavný prostriedok na zmenenie stavu vedomia (kolotoč) či tvarový žiarič podporujúci prosperitu celého mesta (London Eye).

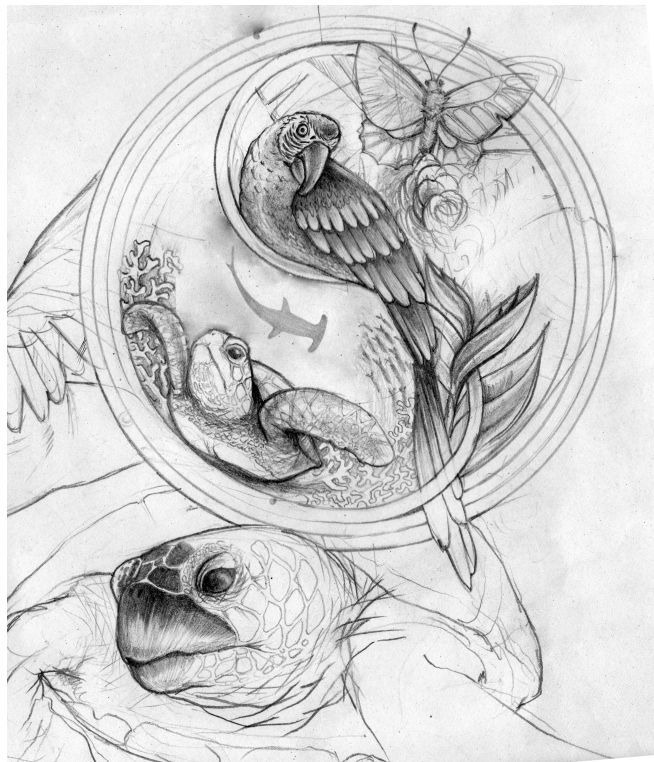
4.5.2 Symbolika základných tvarov

Pochopenie jednotlivých častí dáva zmysel iba s ohľadom na organický celok, mandala sa tak stáva symbolom cesty nášho vývoja a rozvoja. Štvorec vo východných kultúrach je symbolom zeme, v hlbinej psychológii predstavuje duševnú stabilitu a silu. Vyváženosť štyroch prvkov vody ohňa zeme a vzduchu. Kruh je symbolom, pomocou ktorého môžeme centrovať vedomie. Stred drží pokope duševné energie. Často je symbolom vesmíru a duše. Trojuholník je symbolom vyššej harmónie. Zjednocuje to, čo je pozitívne, negatívne i neutrálne. Symbolizuje syntézu protikladov. Ukazuje smer, pokrok a posun.

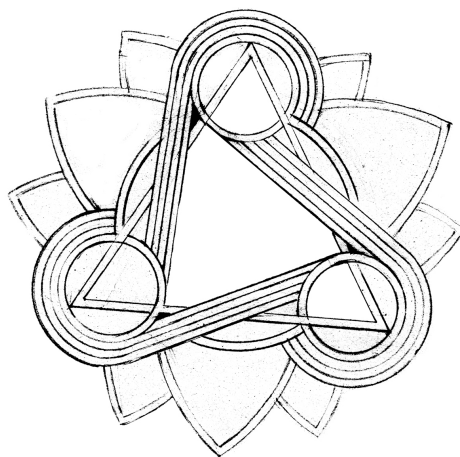
4.5.3 Prečo som použila mandalu

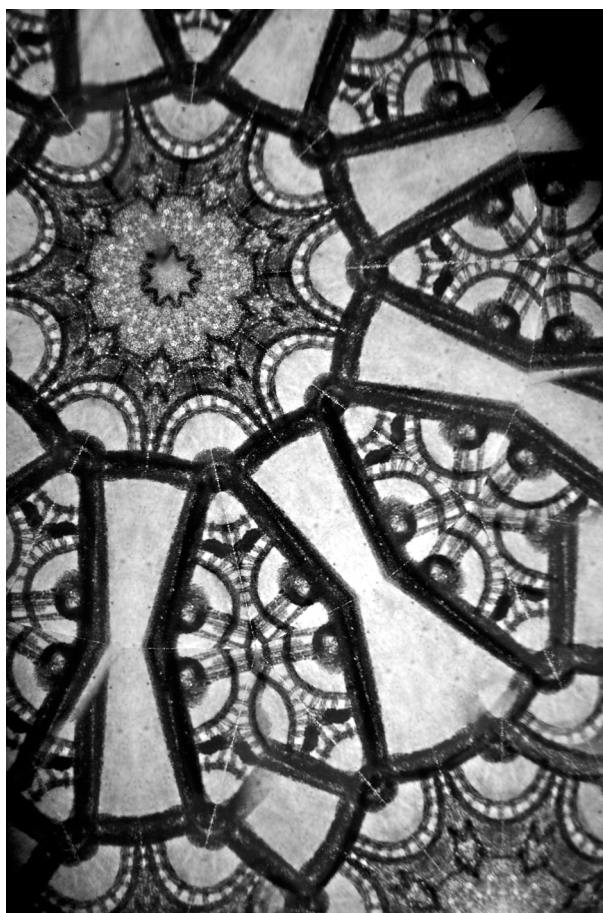
Inšpiráciu mandalou som si vybrala z dôvodu celkom jasného a tým je hľadanie súmernosti a harmónie vo vzťahu prepojenia príbehu a pocitu ktorý vo mne vyvoláva. Na základe automatizmu, ktorý bol procesom tvorby u mnohých surrealistov, som vytvorila skice a následne spracovala ako mandaly. Použila som ju ako formu psychoanalýzy zážitku, ktorý sa u mňa vyjasnil až po istej dobe.

4.6 Návrhová časť

hore: štúdia fauny, dole: tvorba mandaly

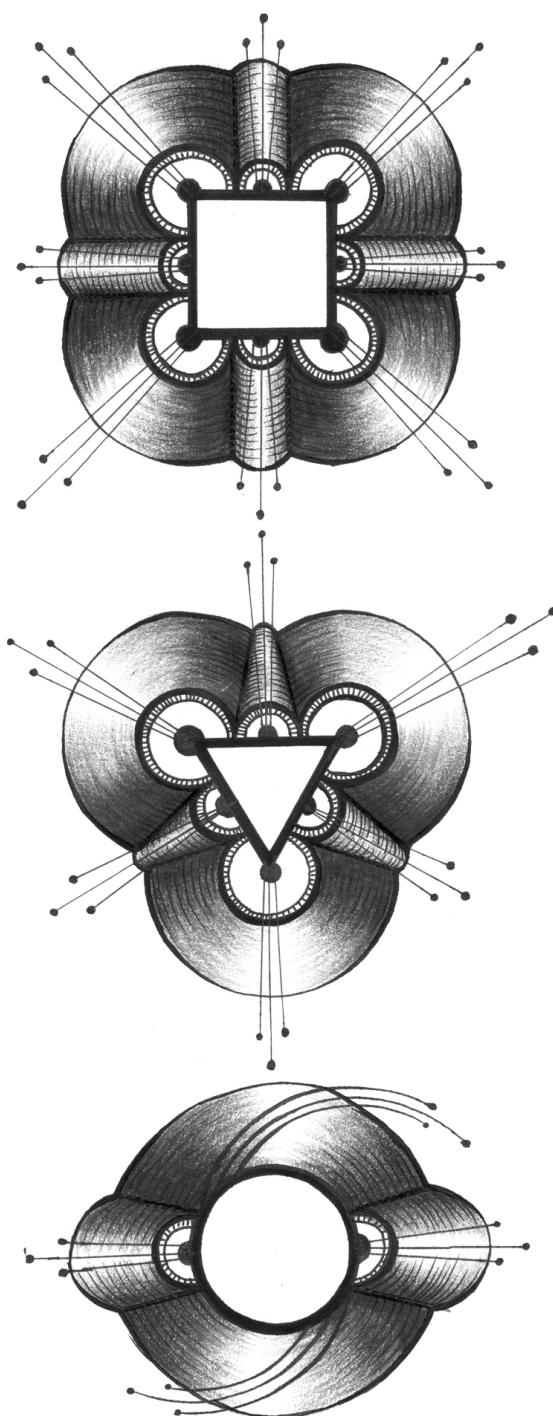

tvorba mandaly pomocou troch základných symbolov

štúdia symbolu veternej ružice

Základné symboly pre tvorbu mandál

ZÁVER

V teoretickej časti som sa z viacerých hľadísk zamerala na stručný vývoj tetovania. Prvých zmienkach jeho výskytu. Pri pátraní po zdrojoch, som narazila na mnoho zaujímavých internetových kníh a pdf magazínov ktoré sa zaoberajú subkultúrou. Dočítala som sa mnoho zaujímavých poznatkov z oblasti tetovania. Z hľadiska etnológie som stručne popísala jeden mnohých Indiánskych klanov a pri ňom sa dopátrala a poučila sa viac o etnike nielen indiánskych kultúr a ich tetovaní. Bádanie po stopách starých kultúr je veľmi vdáchnou témou, pri ktorej človek spoznáva nie len svoju históriu ale aj seba samého. Chcela by som prostredníctvom tejto práce inšpirovať ku podrobnejšiemu skúmaniu symboliky a histórie ľudstva, pretože je neodmysliteľnou časťou prítomnosti a hlavne je základom ku správne mu pochopeniu. Pri tejto práci som nadobudla mnoho zaujímavých poznatkov, ktoré považujem ako výzvu pre prípadnú tvorbu ďalšej postupovej práce. Dúfam že moja práca Vám bude prínosnou

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

Knižné zdroje:

ALOI, Joseph Ari. *Tatt book: visionaries of tattoo*. New York: Rizzoli International Publications, 2011, p. cm. ISBN 978-078-9322-708.

BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*. Munchen: Droemersche Verlagsanstalt Th. Kranur Nachf. GmbH and Co. KG, 1989. ISBN 978-80-7306-362-7.

BURKOŇOVÁ, Pavla. *Tetování: Historie a současnost*. Brno: Masarykova Univerzita, 2011.

CAMARA, Eva Minguet. *Tattoo delirium*. New York Ed. New York: Collins Design, an Imprint of HarperCollins Publishers, 2009, p. cm. ISBN 978-006-1740-329.

Český lid. ISBN 0009-0794.

ÉDITÉ PAR HENK SCHIFFMACHER, Burkhard Riemschneider. *1000 tattoos*. Ny udgave. Cologne (Allemagne): Taschen, 2005, xiv, 189 s. ISBN 978-382-2841-075.

FIKSA, Radek. *TETOVÁNÍ*. první. Žďár nad Sázavou: sowulo press, 2005. ISBN 9788090361812.

RYCHLÍK, Martin. *Univerzálie lidského zdobení s důrazem na tetování*. Praha: Univerzita Karlova, 2001.

RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 350 s. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6780-6.

VALENTA, Vladimír. *Tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2.

SPENNEMANN, Dirk H. *Tetování na Marshallových ostrovech*. 1. české vyd. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2007, xiv, 189 s. ISBN 978-80-903957-0-1.

DEMELLO, Margo: *Bodies of Inscription: A Cultural History of the Modern Tattoo Community*, 1st edition, California – Duke University Press 2000, 226 s

BIEDERMANN, Hans. *Lexikon symbolů*. Vyd. 1. Překlad Jan Hlavička. Praha: BETA, 2008, 503 s. ISBN 978-807-3063-627.

JUNG, Carl Gustav. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Editor Helmut Barz. Překlad Eva Bosáková, Kristina Černá, Jan Černý. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997, 437 s. ISBN 80-858-8011-3.

Elektronické zdroje:

RYCHLÍK, Martin. UMĚNÍ tzv. SEVEROZÁPADU. *Rychlošova stránka* [online]. [cit. 2012-05-11]. Dostupné z: <http://www.rychlik.wz.cz/haida.htm>

Norman Collins. *Sailor Jerry* [online]. 2009 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://sailorjerry.com/norman-collins/>

Ed Hardy [online].<http://www.hardymarks.com/books/>

Mandaly- Dostupné z: <http://kodysova.blog.sme.sk/c/141329/Mandala-ako-symbol-vesmiru.html#ixzz1tYoGa3yx>

Obrázky:

Obrázky sú použité z vyššie uvedených knižných a elektronických zdrojov